

ЇЙ ПРОСТО ВИПАВ ОРЕЛ

Розділ 1 Потяг долі

Орел і решка — здавалося, абсолютно різні слова, які по значенню не мають нічого спільного між собою. Проте вони стали для нас чимсь більшим, ніж просто слова. Ми кидаємо монету вгору і даємо їй право вирішувати за нас, коли самі не можемо (або не хочемо) цього робити. Орел чи решка, пан, або пропав. Шанси п'ятдесят на п'ятдесят. Для когось одна сторона монети може принести лише сотню додому, для когось допоможе з вибором банки кетчупу в супермаркеті, а для когось — назавжди змінити життя.

Однієї липневої безмісячної ночі у потягу, що мчав по рейкам між карпатських гір, сиділа дівчина, зовсім юна, щоби бути жінкою, але достатньо намучена, аби дитинство вже зникло за горами страждань. Вона сиділа біля вікна пустого купе, а біля неї лежали загорнуті в покривала дві новонароджені дівчинки. Їй тяжко було дивитися на них. Кожного разу, коли поглядала на своїх доњоок, у серці все стискалося і в очах мелькав образ чоловіка, який обезчестив її. Кожного разу, як чула мирне дихання немовлят, їй чулися крики і стони смердючого п'янниці. Щоразу, як по тілу проходили сироти, вона згадувала канаву у якій ховалася від нього холодної жовтневої ночі.

Дівчина прокашлялася, прикривши рот рукою, глянула на кров, що стікала долонею, витерла її об рукав і зробила великий ковтк кагору. По щоці потекла самотня сльозина, яку вона радо дозволила би комусь витерти з її блідої щоки. Та таких людей, на жаль, не було.

Знову прокашлявшись, дівчина перевірила, чи не розбудила немовлят, схожих одне на одну, як дві краплі кагору на дні її пляшки. Вони досі безтурботно спали.

Дівчина розуміла, що їй не в силу підняти на ноги двох доньок. Вона розуміла це за довго до того, як сіла в цей потяг. Так само заздалегідь розуміла, чому сіла в нього. У потяг зайшла дівчина з двома дітьми, а мала вийти лише вона. Такий був план. Жорстокий і водночас розумний. Принаймні, так гадала вона.

Але в голові постійно крутилася думка: “Ні, я так не вчиню. Я зможу їх вирости, — вона прокашлялася, виплюнувши криваву слину. — Принаймні одну точно”.

Одну точно зможу, повторила ще раз дівчина. Питання стояло наступне — котру з них?

Жахлива річ — покидати свою дитину на напризволяще. Не менш жахливо — обирати, хто це буде. Один голос — його можна назвати сп'янілим — шепотів дівчині: “Яка різниця. Вони все одно на одне лицє”. Інший голос — його було би правильно назвати совістю, чи материнським інстинктом — мовчав.

Неусвідомлено її тремтяча рука потягнулася до кишені й видобула звідти п'яти копійкову монету. Дівчина легенько підкинула її, зловила і відкрила долоню. Орел. Їй випав орел.

Не довго думаючи, вона зібрала свої речі, поклала пусту пляшку собі в рюкзак, акуратно взяла на руки одне немовля і на наступній зупинці вийшла з вагона.

Жінка — контролер підозріло глянула на дівчину, що поспіхом побігла якомога далі від потяга і вирішила перевірити вагон. В одному з купе вона побачила те, чого й боялася — самотнє

немовля. Та ця історія не про неї. Вона про ту, що зараз плакала на руках у дівчини, яка тікала темним жахаючим лісом серед Карпат. Про ту нещасну дитину, якій випав орел.

Біжучи у повній темряві, дівчина не могла передбачити своє майбутнє ні на крок. Кілька разів ледь не впавши, вона все одно продовжувала бігти. Дитя плакало, заливаючись слізьми і, схоже, хтось почув її крик. За п'ятдесят метрів від дівчини між деревами замиготіли ліхтарики. Вона злякано почала уколисувати дитину і пішла у противлежну сторону. Не вистачало їй ще раз попасти комусь у руки.

— Хто там? — гукали чоловіки. — Виходьте!

— Дівчина, зігнувшись, тяжко прокашлялася, витерла кров і побігла далі. Але світло з ліхтариків наздоганяло її. Дитя не переставало плакати. Їй вже й самій хотілося заплакати від безвиході. Двоє чоловіків бігли на плач. Вони були вже близько. От-от наздоженуть. Та коли все-таки наздогнали, знайшли тільки маленьку дівчинку, загорнуту в покривала.

— Звідки вона тут узялася, чорт забираї? - спитав один.

Вони забрали покинуте під деревом немовля і продовжили пошуки, та нікого більше не знайшли. Покинувши пошуки, Чоловік глянув на дівчинку й тихо мовив:

— Ну що ж, дитинко, ласково прошу до Ромського табору.

Коли чоловіки повернулися додому, їх зустріли налякані жінки та діти. Чоловік віддав немовля своїй дружині і пішов назад у ліс.

На руках у жінки Дівчинка нарешті заспокоїлася і заснула.

— Як же ти сюди потрапила, дитинко? - мовила жінка. - З'явилася до нас темної ночі, мов та зірочка в небі. - і, не довго думаючи, додала. - Зора. Твоє ім'я — Зора.

— Дарма ти вже їй ім'я дала, Лало. - мовив чоловік, що зайшов у дім. Тьмяне світло від гасової лампи окреслило великий силует, у якого виблискували в напівтемряві великі карі очі та дорогоцінний перстень на руці.

- Бароне, - мовила жінка. - пробачте я лише подумала...
- Циць, - перебив він і взяв у неї немовля.
- У хату зайшло ще два чоловіки, які й знайшли дитину.
- Говорить, - сказав барон до них, не зводячи очей із дівчинки.
- Ми обійшли кожне дерево. Нікого не знайшли.
- Барон мовчазно покивав головою, тоді перевів питальний погляд на усіх присутніх і мовив.
- У кого які думки щодо неї? Кажіть. Я хочу почути.
- Гадаю це дитя тут лишнє, — мовив один. — Для чого нам чужі, коли в нас і своїх вистачає?
- І що, просто віднесемо її туди, де взяли? - спитала жінка.
- А що ти пропонуеш, Лало? - спитав другий, її чоловік.
- Лишими. У нас лишими.
- Ми своїх трьох ледве на ноги ставимо. Це безглаздя, Лало.
- Хоча би на перший час. Гляди, може завтра хтось за нею явиться. Бароне, ви як гадаєте?
- Я більше прихильний до першого варіанту, - відповів барон.
- Але покидати малих невинних дітей — то по-варварськи. Я дозволю її лишити на деякий час. Якщо, звісно, ви візьмете її до себе. Ні — завтра ж відвеземо, куди треба.
- Чоловік глянув на свою дружину, в очах якої сяяла впевненість, і мовив:
- Гаразд. Так, бароне, ми її лишими поки що в себе. Але якщо по неї ніхто не прийде...
- Тоді прийду я, — закінчив барон.

Так маленька Зора лишилася в циган на цілих шість років. Вона виросла гарненькою темноволосою дівчинкою з карими очима. Ромська родина виховала її, як свою доночку. Ні в чому не обділяли, ні в чому не судили упереджено.

Одного літнього погожого дня дівчинка сиділа на великому камені біля річки і спокійно спостерігала за своїми братами та

сестрами. Стара погрізена клюпами кофтинка прикривала втомлене від недоїдання тіло. Хоч дівчинці було лише шість, її нижні зуби вже покрилися карієсом, а масне волосся всіялося лупою.

Поряд із нею на річці бавилися інші діти з табору; плескалися, гралися в квача та купались у холодній воді. Неподалік на поваленому дереві сидів хлопчина з гітарою і співав українські пісні, вправно перебираючи пальцями лади, а жінки, які полоскали в річці одяг, підспівували йому.

До Зори приєднався хлопчик, тримаючи в руці маленьку польову квітку, й мовив:

- Чому сумуєш, Зорько?
- Та так, замислилась, - відповіла вона.
- Ось тримай. Це... тобі, - він простягнув їй квіточку.
- Дякую, Богдан.

Їх помітили інші діти біля річки, пошепотіли між собою, а тоді один хлопчик вигукнув:

- Гляньте! Молодята.
- А Богдан утріскався у Зорьку. А Богдан втріскався у Зорьку,
- підхопила інша дівчинка.
- Замовкніть, - крикнув у відповідь Богдан.
- Що ж ви робите удвох? - мовив хлопчик. - Ви ж брат і сестра.
- Та яке там, - сказала дівчинка, - Зорька ж їм не рідня. Вона ж... - притишила голос, - бруднокровка.

Зора почула її слова. Вона прибрала посмішку з обличчя, встала з каменю і пішла до табору.

- Зора? - гукнув їй услід Богдан.
- Усе нормально, Богдане.

Погладивши собаку біля облізлої напіврозваленої халупки, яка слугувала домом Зоріної сім'ї, дівчинка зайшла всередину. У

будиночку біля саморобної грубки сиділа мама Лала. Жінка якраз закидала в кастрюлю з окропом почищену картоплю, коли дівчинка мовила.

— Мамо Лало.

— Так доню? Що ти хотіла?

— Чому я не така?

— Тобто “не така”?

— Не така, як ви.

— Хто тобі це сказав? - Вираз обличчя жінки одразу став строгішим.

— Та це й так видно.

— Ой доню, не накручуй себе. Глянь но на себе. Чорноброва, кароока, носик майже як у мене. В тобі не менше ромського, ніж будь у кого з нас.

— Але я все-одно... інша.

— Послухай но, - жінка підвела дівчинку до пошарпаного ліжка й сіла разом із нею, - коли мій чоловік знайшов тебе в лісі та віддав мені, я з першої ж секунди зрозуміла, що ти моя дівчинка. Я відчула в тобі циганську кров. І, схоже, що наш уже покійний барон теж тоді її відчув. Мабуть, саме тому й дозволив тобі лишитися. Не знаю, від кого вона у тебе: від тих, хто тебе народив, чи від далеких родичів, та цю іскорку, я побачила тоді в твоїх очах. Ти ромка. І всі тут у якісь мірі тобі брати та сестри. Втімила, Доню?

— Так, мамо Лало.

— Тоді біжи. Вечеря буде за годину.

На порозі будиночку Зора зіткнулася зі своїм “татом”. Чоловік, провівши долонею по її голівці, пропустив до виходу, а сам зі сумними очима сів коло дружини.

Зора лишилася на дворі біля відчинених дверей, бавлячись із собакою. Розмову батьків їй було дуже добре чути.

— Що сталося? — спитала жінка.

- Я розмовляв із нашим новим бароном, Лало.
- І... про що ви говорили? — насторожено спитала вона.
- А ти як гадаєш?
- Ні. Ні, не кажи мені того, чого я не хочу чути.
- Ти знаєш, як нам було тяжко, Лало. Після того як з'явилася вона, в нас родилася ще одна донька. Ми ледве виживаємо. Нам не по силам тягти ще її.
- До цих пір тягнули — потягнемо й далі. Ні — я сама потягну.
- Не сміши мене.
- Вона моя донька!
- Вона... тобі не рідна донька. Ми маємо думати про наших дітей. Як ти не розумієш?
- Що він сказав?
- Лало, я не...
- Що сказав тобі Барон?
- Що її треба вивезти, — мов камінь з язика упав, коли це сказав. — Він не бажає бачити чужинців у своєму таборі. Ось так. Сказав, вона потрібна в іншому місці.
- Хай він котиться під три черти.
- Не смій так казати про нього. Не забувай своє місце. Я міг би тобі й не казати. Але розумію, на скільки ти прив'язалася до дівчинки. Новий Барон — нові правила, Лало. Старого більше немає. І нікому більше її захистити.
- Вона хотіла було сказати щось погане своєму чоловікові, але в останню мить прикусила язика, розуміючи, що ті слова нічого не змінять. Натомість спокійно спитала:
- Куди він хоче її відправити?
- У Львів. Там живе його брат Златан. Сказав, він догляне за нею. Там вона зможе стати на ноги. Там її навчать як виживати.
- І я нічого не можу вдіяти.
- Ти й так багато для неї зробила. І я. Всі ми. Нехай тепер про неї подбає хтось інший. А ми про своїх дітей будемо дбати.

Зора сиділа біля дверей навколошках, обійнявши собаку, і по її щоці потекла сльозина.

Наступного ранку, коли сонце ще не виглянуло з гір, жінка привела Зору до залізничної станції. Там на неї чекав її чоловік, кілька інших ромів, які супроводжуватимуть дівчинку, діти, серед яких був і Богдан, та Барон — ще молодий, але достатньо амбіційний чоловік із тим самим перснем на пальці, що був у його попередника.

— Мамо Лало, Я не хочу, — мовила дівчинка.

— Вибач, доню. Я нічого не можу вдіяти.

Жінка присіла біля неї, засунула руку в кишеню й видобула звідти п'яти копійкову монету.

— Ця копійчина була загорнута з тобою в простирадло, коли ми тебе знайшли. Не знаю чому, але я зберегла її. Це все, що було з тобою в ту ніч. Ні речей, ні записки. Лише ці п'ять копійок. Нехай ця монетка буде з тобою.

Дівчинка взяла копійчину, розглянула її сторони та стисла міцно в кулачку. Обійняла востаннє жінку і пішла до інших дорослих. Барон зверхнью глянув на неї, не проронивши ні слова, та пішов у сторону табору.

Підїхав потяг. Роми зайдли з дівчинкою у свій вагон, сіли в купе та стали виглядати у вікно.

Коли потяг рушив, за ним побігла малечка. Попереду всіх біг Богдан. Махаючи рукою, він кричав у слід:

— Бувай, Зоре. Ми ще зустрінемося. Бувай.

Вона помахала йому вслід і відсунулася від вікна.

Розділ 2

Хапай шанс за чуба

Львів. Нове місце, нові люди, новий дім. Не встигли вони вийти з вокзалу, як до них прибігла дюжина смуглівих дітей з вересками та сміхом. Примружившись від сонячного світла, Зора оглянулася довкола. Одразу навпроти вокзалу був невеличкий парк. У ньому відпочивали собі, лежачи на траві, все ті ж роми. Вона з радістю б їх перелічила, та, на жаль, вміла рахувати лише до десяти. Проте точно могла сказати, що їх набагато більше десяти, не рахуючи дітей, які бігали по території вокзалу.

Підійшовши із Зорою до старших, чоловіки передали їм дівчинку, і навіть не попрощавшись, пішли собі геть. Брат нового барона, Златан, прийняв дівчинку. Оцінюючи, прослизнув поглядом і мовив до свого приятеля:

— Що скажеш?

Той сидів собі на траві, налаштовуючи струни на гітарі, пофарбованій у яскраво салатовий колір. Він так само оцінив поглядом дівчинку, випнув нижню губу й відповів:

— Бліда, як смерть, але чорноброва, як ми. Ну то нічого. На сонці загорить - буде як справжня циганка. Як звати?

— Зора, - тихо мовила вона.

— Йди но сюди, Зора. Вміш грати на гітарі?

Вона похитала головою.

— А що ти вмієш?

Знову похитала головою.

— Ну нічого. Ми тебе навчимо. Усьому, що знаємо. Усьому, що тобі знадобиться у житті. А для початку можеш поспостерігати за іншими дітьми.

Так Зора і вчинила. Вона спостерігала за своїми однолітками, як ті вправно виклянчували в людей то гроші, то їжу. Звідусіль вони постійно приносили до парку усе що змогли назбирати:

шматочки піци від забігайлівки, з магазину копчений сир-косинку в жмені або викинутий кексик із кав'ярні. Після вдалого збирання, лягали хто де впав, на траві та ділилися одне з одним. Один хлопчина, понищпоривши у смітнику, дістав напівпорожню пляшку води, відкрив її, зробив один великий ковток і передав іншим. Ті теж зробили по ковтку і тоді хлопчина простягнув пляшку Зорі. Дівчинка спочатку засумнівалася, але все ж таки взяла та радо допила воду, теплу, проте освіжачу в такий спекотний день.

За один рік свого життя Зора не тільки змогла прижитися у новій сім'ї, а й вивчила основні принципи виживання. Вона та інші цигани, які її виховували, жили подалі від згустку будинків. Їхній наметовий табір, розміщений у лісі, швидше нагадував купку халабуд, які діти будують у себе на подвір'ї. Намети, зроблені з дощечок, ящиків та килимів, накритих поліетиленом, хоч і не захищали від ливенів, проте від невеличких дощів, вітру та вечірнього холоду в них можна було знайти прихисток. Златан, брат барона, жив окремо, але постійно пильнував Зору. Він стежив за кожним її кроком, бо знов, хто вона. Він знов про неї більше, ніж сама мама Лала. Та цей секрет мав лишатися й далі в таємниці, доки час не прийшов. А доти він стежив.

Кожного дня Зора зі своїми приятелями ходила до залізничного вокзалу, надягала маску голодної нещасної дівчинки і бродила між людьми зі простягнутою рукою. Принесе до табору гроші — її похвалять (забравши усе, звісно ж), не принесе нічого — що ж, бувало по-різному.

Одного такого дня Зора як завжди ходила поміж рядами лавок у вокзалі, протягувала руку, отримувала у свій адрес лайливі слова, погляди з відразою, а в кращих випадках просто ігнорування. Не маючи за цілий день в кишенях ні гудзика чи

обгортки з-під цукерки, дівчинка вже втратила будь яку надію. Та врешті-решт сталося дещо несподіване.

Зора підійшла до входу у платний зал для очікування і просто спостерігала за людьми, які сиділи там на зручних місцях. Хтось розмовляв по телефону, хтось, попиваючи каву, читав книгу, або просто й безтурботно дрімав. Зала чиста та приємна. Не було нагромаджених куп валіз, не було сплячих бездомних, не було таких, як вона.

В ту мить одна жіночка різко опустила щойно дочитану газету й глянула на поріг. Її погляд прикипів на маленькій дівчинці. Вловивши її погляд, жінка вказала пальцем, щоби та підійшла. Але Зора лише злякалася і відійшла на кілька кроків назад. Тоді жінка сама підійшла до виходу.

— Дівчинко, — гукнула вона, не виходячи з залу. — Йди но сюди.

Зора захитаила головою і вже була готова тікати, але жінка вигукнула їй у слід:

— Стривай, кажу. Я тобі дещо дам.

Це вже зацікавило маленьку Зору, і вона обережно повернулася до жінки, простягнувши долоню.

— Ні. Спочатку зайди. — мовила жінка.

— Але пані, — почала було контролерка, — сюди не можна...

— Кому не можна? — суворо запитала жінка, поправляючи свої окуляри. — Не можна людині, точнісінько такій самій, як ви, з руками і ногами?

— Але ж... вона... — контролерка глянула на замарану Зору в дрантях і ледь помітно скривилася.

Жінка стисла від незадоволення свої тоненькі губи, дісталася з гаманця дві сотні (а Зора вже була готова простягти свою долоню до самого її носа) і поклала на стіл.

— Цього, я надіюсь, вистачить для покриття усіх незручностей?

Контролерка сіла собі назад на свій стілець і сховала гроші. А Зора дещо розчарувалася.

— Ходи за мною, — мовила жінка.

Вони сіли поряд із її невеличкою сумкою. Поки жінка мовчки розглядала Зору, дівчинка розглядала усі зморшки на суворому обличчі цієї пані.

— Як твоє ім'я? — дещо по-світському запитала жінка.

— Зора.

— Як зірка?

— Так, тъютю.

— “Тъютю”. Звертайся до мене — пані Тамара.

— Добре, тъютю. Тобто... пані Тамара.

— Де твої батьки, Зоре?

— Татка немає, а матуся тяжко хвора. Вона лежить у лікарні і їй дуже потрібні гроші на ліки. Я...

— Ні, — перебила її жінка. Хоча вона могла нічого й не говорити. Сам її холодний погляд, здавалося, міг зупинити час.

— Де твої справжні батьки?

Зора від сорому опустила погляд і знизила плечима.

— То ти сирота?

Та нічого не відповіла.

— Скажи-но мені, Зоре, чи мріяла ти коли-небудь про інше життя?

Зора зацікавлено глянула на жінку.

— Ти думала про те, що є інша сторона медалі? Що виживання може стати життям. Варто лише цього захотіти.

— У мене все добре, пані... Тамаро. Мені б лише гроші...

— А що, як грошей не буде? Що тобі зроблять?

Дівчинка почала рюмсати, витираючи рукавом ніс.

— А ну перестань, — наказала жінка. — Яке неподобство. Ми не повинні показувати своїх сліз. Припини, інакше не дам те, що обіцяла.

В ту ж мить Зора перестала рюмсати, ніби й не плакала, а очі стали сухими, мов каньйон. Одна маска змінила іншу. Просто по команді.

Жінка скривилася, звівши брови.

— Як на це сумно дивитися. Що ж вони з тобою зробили? В що перетворили?

Слухай мене уважно, Зоре. Зараз ти маєш можливість розірвати замкнуте коло свого життя. Я просто зараз можу піти до каси і взяти ще один білет на експрес потяг до Одеси. Ти можеш поїхати зі мною і більше не знати, що таке голод. Я надам тобі все, що потрібно для того, щоб відчути себе дитиною. Ти отримаєш освіту і зможеш стати тим, ким захочеш. Вибір лише за тобою, Зоре. Лише май на увазі, що я не пропонуватиму двічі. Так, чи ні?

Зора Розгубилася в думках. Більшість слів жінки були їй незнайомими,

чужими, іншомовними. Освіта? Більше не знати, що таке голод? Як це? Що це?

Краєм ока, вона помітила, як за нею спостерігає малий циганський хлопчик. Вона вже майже сказала “так”, коли разючий страх пройшов холодним лезом крізь її груди. Вона злякалася того невідомого, що її пообіцяла жінка. Воно все було чужим, важко вловимим, мов міраж. Серце калатало, ніби у ньому відбивав ритм джазовий музикант. Врешті решт Вона мовила:

— Ні.

Жінка дещо здивувалася її відповіді.

— Ти впевнена?

Вона кивнула, але точно невпевнено.

— Що ж. Гаразд, — Байдужою інтонацією мовила жінка. — Тоді стрибай собі по своїм справам, дівчинко. Бажаю тобі всього найкращого.

— Але ж... Але ж ви обіцяли, — тихо пробубніла Зора.

— Що я обіцяла?

— Обіцяли щось мені дати.

— Дитинко, я вже тобі це дала. Я дала тобі шанс. Шанс отримати більше, ніж будь хто здатен тобі дати у цьому вокзалі. Але ти це не прийняла. А я вже передумала. Йди вже своєю стежкою, дитино, та дивись, наступного разу не пропусти свій шанс. Запам'ятай — його потрібно хапати за чуба, бо ззаду він лише лисину мас.

Зора пішла з відчуттям втрати чогось по-справжньому цінного. Але вона була ще зовсім малою, аби зрозуміти, що то таке.

В такі моменти їй картіло дістати свою монетку й кинути жереб. Вона завжди так робила, задаючись питанням — чи правильно вчинила. Решка — ні, орел — так. Цього разу їй випала решка. Від цього її ще дужче кинуло в жар. Вона стисла монетку в руці з усіх сил. Нагрітий шматочок металу ніби пульсував у долоні, припіав шкіру, лишаючи надавлений слід. Сумніви щодо її вибору осіли каменем на душі. Зора спостерігала за тією жінкою, доки вона не сіла в потяг. Уявляла собі, як вирішує побігти до неї, як заскочує в потяг в останню мить. Жінка ледь помітно посміхається їй. Вони їдуть до Одеси, живуть у розкішному будинку, їдять скільки влізе. У неї своя власна кімната, друзі, чистий одяг. Вона закінчує школу, навчається в інституті, стає леді. Розумною, вродливою леді. У тій історії вона стає щасливою. Але ця історія випарувалася, як тільки маленька Зора повернулася у свою реальність. А в ній нічого хорошого не станеться. Ця історія не про щасливий кінець. Як би того більшості з нас не хотілося.

Увечері того ж дня її добряче відшмагали. Хлопчик, який спостерігав за її розмовою з жінкою, розповів усе своїм друзям. Ті розповіли своїм, а ті в свою чергу дорослим. До них вже дійшли тільки крихти правди. Але ж правда завжди вважалася річчю відносною. Чи не так?

Розділ 3

Нові хазяїни, стара клітка

Більше не шукаючи собі проблем на голову, Зора протягнула ще шість років у Львові. Лише на свій тринадцятий день народження вона ризикнула втекти з табору, щоби посидіти липневої ночі біля фонтану, що навпроти Академічного театру опери та балету, за що, звісно ж, була покарана. То була остання краплинка бунтарства. І її успішно вичавили, як воду з ганчірки.

Одного ранку, коли Зора та інші роми знову пішли до парку, що навпроти вокзалу, до них приїхав молодий чоловік — брат Златана й барона. Його звали Джура. Він був худорлявим, зі зломаним носом та чотирма золотими передніми зубами. Вийшовши з вокзалу Чоловік попрямував одразу до своїх. Зора тоді сиділа під деревом, худіша, ніж будь коли, і підкидала час від часу п'яти копійкову монету. Вона уважно придивлялася до того, що ніс Джура. В одній руці він тримав клітчасту сумку, а в іншій щось велике й накрите синьою драперією.

- Агов, народ, — мовив він. — Зустрічайте Джуру.
- Здоров був, брате, — мовив Златан. — Де пропадав?
- У Вінниці.
- А що під рушником? — спитав один хлопець.
- А це невеличкий сюрприз. Готові? Гопля!

Джура скинув драперію. Під нею була клітка, а в тій клітці сидів молодий орел. Він був не більший за курку, проте вигляд мав поважний та гордовитий.

- Ти ба, — мовив брат, — обід привіз. Ти де його відкопав?
- Я на нього чесно заробив, — відповів Джура.
- Ага, аякже.
- Чесно. Я пів року відпахав у цирку. Був хлопчиком на побігеньках увесь час. А платили жалюгідний дріб'язок. От і

подумав, як тікав од них: “А чого б це мені не прихватити з собою цього красеня? Так би мовити, за всі мої старання та важку працю.”

— Яка ж там праця? Ти й палець об палець ударити лінишся.

— Не треба мені тут. Не треба, — відповів Джура.

Усі діти позбігалися до клітки, щоб розгледіти дивного птаха. До них приєдналася і Зора. Той орел здавався їй таким нещасним. Дикий птах, який був народжений для неба та свободи, зачинений у клітці, в якій навіть крила не розправити. Скоріше за все, він і був народжений в клітці, долею якої розпоряджалися усі, крім нього самого.

— Як ти його взагалі провіз сюди потягом? - Спитав один хлопчик.

— Легко. Домовився з контролером, та й по всьому.

— І що плануєш з ним робити далі?

— Спробую продати десь тут, у Львові, а там поїду в Київ, до сестри.

Раптом його погляд зупинився на Зорі й обережно спитав:

— Хто це?

— Це Зора, — відповів брат Златан.

— Зора? — Джура питально глянув у вічі брату, а той йому кивнув. — Ну привіт, маленька.

— Привіт, — засоромлено відповіла вона.

— То ось, як ти виглядаєш. Тобі подобається чудо-птаха?

— На волі вона виглядала б краще.

— На волі? Хех. Волю можна відчути лише тоді, коли ти вдома. Біля своїх. А цей птах далеко від місця, яке можна було би назвати домом. Сам-самісінький він просто помре. Він навіть полювати не вміє.

— А ви випустіть його, і перевіримо.

Джура голосно розсміявся.

— Якщо я його відпушу, то хто мені грошенята принесе? Ти?

Вона знизила плечима.

— Я так і подумав.

Слухай, Златане, а нехай ця дівчинка поживе поки що зі мною у Києві. Га?

— Ні, — твердо відповів брат. — Вона ще мала.

— Мала? Зірочко, Скільки тобі років?

— Тринадцять.

— Тринад... Їй вже тринадцять, Братику. У нас в тринадцять вже заміж видають.

— Нехай поки побуде тут. Ще не час.

— І скільки ж їй ще маринуватися, Злате? Відпусти її зі мною. Нехай хоч столицю побачить. А наша сестра зможе привести її в порядок. Погляди на неї. Одні кістки та шкіра. Де рум'янець? Де щічки, за які можна пощипати? Нехай ці пів року поживе у Києві, брате. Нехай поживе у Києві. Пів року — і ми з сестрою зробимо з неї лялечку. Їй там сподобається. Нумо брате.

— Я сказав ні.

— Гаразд. Тоді може дозволиш мені поспілкуватися з нею? Як щодо обіду? Зірочко ти голодна?

Зора глянула на Джuru питально, ніби щойно дізналася, що можна бути неголодним.

— Схоже, вона згодна, — сказав Джура.

Зора пішла з братами до квартири Златана. Досі вона ніколи там не була. Та й взагалі рідко коли ночувала у квартирах.

За обіднім столом, доки Златан накладав у тарілки їжу, Джура уважно вивчав поглядом Зору. Дівчинка сиділа мовчшки, боячись і поворухнутися лишній раз. На холодильнику стояв маленький увімкнений телевізор, по якому йшли новини.

Два дні тому знайшли дівчинку чотирнадцяти років, яку викрали...

— Скажи но, Зоре, — почав Джура, — ти знаєш, хто твої батьки?

— Джура! — стривожено перебив його Златан. Але той не чув брата. Він лише голодно вдивлявся в обличчя дівчинки.

— Ні, — опустивши голову, відповіла вона.

— А як би ти відреагувала, якби дізналася, що твої мама чи тато живі?

— Джура, замовкни, — наказав Златан, гуннувши тарілкою по столу.

— Ну гаразд, — розважливо відповів Джура. — Я справді почав дурниці молоти. Давайте ліпше телика подивимося.

Він взяв пульт і добавив гучності.

Дівчинка розповідає, що її відвезли до невідомого будинку, де накачали наркотиками та згвалтували. Гвалтівник був...

Златан вимкнув телевізор, ледве стримуючи свій гнів. Джура прочитав по обличчю брата його думки і по-доброму мовив до Зори.

— Зірочко, сходи пограйся в кімнаті. Візьми з собою южі скільки хочеш. А ми з братиком потеревенимо.

Зора, зробила, як їй звеліли. Вона намагалася поринути у свої думки, розглядаючи предмети у серванті, але не могла на них зосередитись. Біда усіх квартир — через стіни чути навіть як запалюють сірника.

— Ти чого надувся, брате? — мовив Джура.

— Закрий свій писок і не базікай, чого не просять.

— Я навіть нічого не сказав.

— Нічого? Якого хріна ти почав говорити їй про батьків?

— А що, їй якось зашкодить дізнатися, що вона не сирота?

— Вона мусить бути тут.

— Я не розумію, Златане, ти що, притерся до малої? Тільки не кажи, що тобі її шкода. Я не повірю, якщо скажеш, буцімто полюбив її, як рідну.

Златан певний час помовчав, тоді мовив:

— Я лише не хочу, аби ми поспішали.

— Поспішали? Ти... ти не чув новини? Дітей гвалтують. І ти прекрасно знаєш, що буде далі, якщо ця дівчинка просидить у цьому місці ще бодай рік. Хіба ти не боїшся, що буде пізно?

Златан хотів уже відповісти, коли побачив занепокоєне обличчя Зори.

— Що... ви обговорюєте?

— Ми звеліли тобі сидіти в кімнаті, — сказав Златан.

— Та не страшно, — мовив Джура. — ми нічого такого не обговорюємо.

— Ви казали, що я... не сирота?

— Тобі почулося...

— Ні, — заперечив Джура. — Не почулося. Зайди-но сюди, Зірочко.

— Ви... — Зора затряслася від хвилювання. — Ви знаєте, де моя мама?

— Ні, маленька, не зовсім. Але ми знаємо де можна знайти твого татка.

— Та трясця його матері! — вилаявся Златан. — Я сказав, стули писок!

— Де він? — спитала Зора, обережно підійшовши до братів.

— Далеко звідси, — відповів Джура. — Але я можу тебе відвезти до нього. Хочеш?

— Вона нікуди не поїде, — стояв на своєму Златан.

— Ні, брате. Вона поїде. Час уже майже прийшов. Зора мусить зустрітися зі своїм татком. А потім, можливо навіть з мамою. Скоріше за все зустрінеться з нею.

— Справді? — перепитала Зора. На її обличчі, мабуть, вперше з'явилася посмішка за останні вісім років. Спалах надії аж добавив рум'янцю на її щоках.

— Так, — підтверджив Джура. — Ти ж хочеш цього, правда?

— Звісно... Звісно хочу!

Тоді Джура звернувся до Златана:

— Ти не можеш більше її тут тримати. Наш обов'язок — дотримати дане слово. Вона мусить зустрітися з татком. Поки ще не пізно. Відпусти її зі мною, брате. Ми подбаємо про неї. Закінчимо цю історію по-скоріше.

Златан тяжко зітхнув. Глянув Зорі у вічі, наповнені слізьми оманливого щастя і сказав:

— Гаразд. Нехай буде по-твоєму. Забирай її.

Наступного дня Джура продав свого орла якомусь фанатику на базарі. Для нього це були легкі гроші, які одночасно ощасливили і звільнили його від лишнього тягаря. Для самого ж птаха не змінилося нічого. Нічогісінько. Все та ж клітка. Все ті ж люди. Огидні та чужі.

Довго не затримуючись, Златан і Зора поїхали до Столиці і дівчинка нарешті попрощалася зі Львовом.

Розділ 4

Останній шанс

У Києві, здавалося, навіть повітря було чужим. Кілька перших годин Зора тільки те й робила що кашляла через дим, яким просякло абсолютно все. Всі ті високоповерхівки лякали її. Вони мов проголошували всією своєю величчю: “Тобі тут не місце, смердюча циганко. Ти тут мов той тарган, якого ми із задоволенням розчавимо.”

Той тиск надавив їй на спогади про Гори, Маму Лалу і Богдана. Їй дуже захотілося повернутися, але там її ніхто не чекає, там її ніхто й не пам'ятася.

— Ну гаразд, — мовив Джура. — Так як я за тебе взявся, житимеш разом зі мною у квартирі моєї сестри. Попереджаю, у неї є немовля.

— Добре, — відповіла Зора. — Скільки у вас братів і сестер?

— Всього п'ятеро. Четверо братів і одна сестричка. З двома братами ти вже знайома.

— З двома?

— Так. Один — той, хто за тобою у Львові приглядав, а другий — той, хто у Львів тебе відправив.

— Барон?

— Так, Саме він. Ще той дивак. Проте, в сім'ї, як то кажуть, не без особливих.

— А хто п'ятий?

— З ним ти ще познайомишся. Обіцяю. Ну гаразд, ходімо вже.

Три місяці — стільки знадобилося Джурі та його сестрі, аби привести Зору в більш-менш пристойний вид. Рум'янцю на щічках не побільшало, проте тіло набрало форм і ребра вже не так сильно виступали під шкірою.

Сестра Джури виявилася не дуже привітною, але по-своєму доброю. Коли вона дивилася на Зору, дівчинці здавалось, що її буцімто оцінюють кожного разу. Ніби хазяйка, яка заходить у сарай, аби глянути, чи достатньо виросло її козеня на забій.

Її не покидало відчуття, ніби у Джури та його сім'ї були секрети від неї. Авжеж були. І в свій час ці секрети приведуть Зору до страшного кінця історії. Якщо, звісно, вона знов обере неправильне рішення.

День, два, три. Місяць, чотири, п'ять. Час спливав монотонно, стрімко та лише нічні жахіття розділяли одну від іншої добу.

Чому ж усе так тяжко? Невже це злочин — просити легшої долі? Невже справедливо комусь жити в щасті та любові, а іншим ловити кожну близнаку, кинуту кимсь із небесних володінь?

Чому Зора бачить стількох безтурботних дітей, а їй усе життя доводилося лайно чуже з"їдати й “дякую” за це казати? Чому в одних так дзвінко б'ється серце, а в неї штиль у грудях лиш гуде? Таке страшне звучання лише навіює кошмари. Нема благаного живого цокотіння. Лише безмовне і глухе гудіння.

Час від часу Зора допомагала сестрі Джури на роботі. Одного дня вони пішли в метро продавати квіти. Було вже доволі пізно і дівчинка майже засинала, тримаючи той букет на продаж. В руці вона все переминала п'ять копійок, намагалася згадати щось приємне у житті. Та от халепа. Нічого такого й не було. Хіба що мама Лала і Богдан. Але їхні лиця у спогадах так сильно стерло часом, що слабкі силуети здавалися лише неясним і давнім сном.

Заплющивши очі, її одразу повело. Руки ослабли і всі квіти впали на підлогу.

— Зора, — вигукнула Сестра Джури. — Що ж ти робиш?

Дівчина прокинулася і в паніці почала збирати в купку квіти. Ale не для того щоб їх підняти, а щоби знайти свою монету, яка випала разом із ними. Руки тряслися, очі нервово бігали, але монети ніде немає. Тоді хтось нахилився біля неї, щось підібрав і простягнув їй долоню. У ній лежали її п'ять копійок. Узявши монету, Зора глянула на того, хто їй допоміг. Від побаченого вона ледь не знепритомніла. Їй здалося, що бачить привида. Фантом із минулого, чи з якоїс іншої реальності, бо перед нею стояла вона. Зора. Тільки привабливіша, чистіша, здоровіша. На обличчі її привида був той самий здивований вираз. Зора ще раз простягнула руку до дивного видіння але не встигла ухопитися. Хтось позував їй.

— Marie, — то був чоловік зі світлим волоссям та в дорогому пальто. Біля нього стояла рудоволоса жінка — елегантна, стримана пані.

— Доцю, ходімо. Ми запізнимося на літак.

— Так. Я вже йду, мамо.

Дівчина ще кілька секунд дивилася на Зору, а тоді побігла до батьків. Вони розчинилися у натовпі так само, як і з'явилися. Зора так і не зрозуміла, чи була то галюцинація, чи вона щойно бачила свого двійника. Можливо, свою споріднену душу. Можливо, рідну кров. Дівчину, яка була іншою стороною тієї ж самої монети, що й вона.

Схоже, що саме так виглядало б її життя, якби в удачі був трішки довший чуб.

Якби повіяв слабенький вітерець і прискорив вертіння монетки бодай на трішки. Бодай на краплинку. Бодай ледъ-ледь. Але їй все ж випав орел.

Як би тяжко не було на новому місці, Зора звикнула й до Києва. Звикнула до Джури та його сестри. Звикнула до роботи, яку їй давали. Насправді звикнути їй було не складно. В кінці кінців, усе її життя складалося саме з цього. Постійні звикання, слухняність та покірність. Все дуже просто. Варто лише з коренем вирвати в людини волю.

Дні й далі лилися б однією густою рікою зі ртуті, і Зора спокійно існуvalа б далі, не проронивши жодного кривого слова, якби не радісна новина, яку приніс Джура одного березневого дня. До них їдуть гости, і серед них Богдан. Той самий хлопчина, який був Зорі сім'ю в найкращі її часи.

З тієї миті, як Зора почула цю новину, рум'янець не зникав з її обличчя. З ним ожила та врода в дівчинці, яку ховали всі роки смуток і журба.

До приїзду гостей усі готувалися мовчки. Кожного не покидало хвилювання. Зору хвилювала перша за багато років зустріч із Богданом, Джуру та його сестру — розмова, яка їх очікувала. Сестра одягнула Зору в найкраще плаття, яке змогла дістати, вимила її, розчесала. Закрадалося враження, ніби дівчинку от-от

мають видати заміж. Або ж виставити на аукціон, мов річ, якою Зора себе і відчуvalа.

Нарешті довгоочікуваний стукіт у двері пролунав по всій квартирі. Джура, його сестра та Зора вмить підскочили і пішли зустрічати гостей. Немовля від переляку несамовито заплакало. Під ці звуки плачу в квартиру зайшло троє людей: брат Златан, із ним чоловік мами Лали, який був їй за батька, і його син Богдан.

Ще донедавна Зора благала відчути в грудях бодай щось. Та в цю мить вона була ладна на все, аби заспокоїти той шалений стукіт серця, що силою своєю дзвенів у вухах, заглушуючи вереск наляканої чужинцями дитини. Зора ледве стримувала себе, щоби не кинутися Богдану в обійми, а про себе промовляла: “Глянь на мене. Прошу, Богдане, лише глянь”. І він глянув. Він підійшов. І він обійняв. Тремтячі руки Зори ледве піднялися, аби обійняти у відловіть. А коли переживання й страх покинули, вона притисла хlopця до себе з усіх сил. Якомога ближче до грудей. Аби відчути всю теплоту його тіла. Аби почути, як б'ється його молоде та сильне серце. Сказати вони не могли ні слова. Та й почути щось були не в силах. Голоси дорослих і плач дитини розчинилися у просторі. Ніби нікого, крім них, більше не існувало. Можливо, опис одного лише цього моменту сильно затягнувся, але повірте, для Зори він тягнувся набагато довше.

Дорослі звеліли Зорі та Богдану забрати налякану дитину та піти до спальні, а самі пішли до вітальні. Між дорослими зав'язалася серйозна розмова, а в спальні запала тиша. Немовля заспокоїлося й заснуло. Зора не так уявляла собі цю зустріч. Вона збиралася розпитувати Богдана про все, про найменшу дрібничку, паралельно розповідаючи те, що довелося пережити самій. Та от коли момент настав, всі ті розповіді та питання здалися такими безглуздими, що й губами соромно було поворухнути. Свою немалу роль зіграло й те, що Зора майже не розмовляла останні роки, і скласти кілька слів до купи здавалося

справжнім випробуванням. Богдан, схоже, теж підбирав слова і врешті-решт заговорив перший.

— Ти як?

— Добре.

— Просто добрे?

— А що?

— Від тебе не було звісток стільки років. Не було й дня, щоби мама не думала про тебе. Місця собі не знаходила. Я стільки разів передавав тобі листа, але відповіді так і не було. Чому?

— Ти... мені писав? — Зора побоялася глянути у вічі Богдану.

— Протягом трьох років. Потім зрозумів, що марно. Мені казали, що ти не хочеш з нами розмовляти.

— Мені... не передавали ніяких листів, — просто відповіла Зора.

— Не може бути. Вони казали...

— Мені не передавали... листів, — повторила вона не так Богдану, як собі.

Богдан нічого не сказав. Лише видно було, як його закалатало від гніву.

— Мама Лала, — сказала Зора. — Вона про мене згадувала. Вона щось мені писала? Вона... — її очі залилися слізми. — Вона писала щось для мене?

— Постійно. Вона неодноразово хотіла приїхати до тебе. Благала батька і барона повернути тебе додому. Але їй відмовляли. Лише казали, що тобі там добре у Львові. Тебе доглядали і вчили, давали їжу й новий одяг. Казали, що ти зла на неї, бо дозволила тебе забрати. Тому й не відповідаєш на наші листи. Але мама не вірила жодному їхньому слову. Вона відчувала, що батько їй чогось не каже. Ми навіть... Зоре?

Дівчинка заплакала, не стримуючи сліз. Опустила голову і прикрила долонями обличчя, не в змозі подавити емоції. Лише уривчасто повторювала слова:

— Вона... мені... писала... Вона... Богдане... Я стільки чекала... я так хотіла аби ви... Я ТАК... ХОТИЛА...

Богдан присів біля Зори й обійняв її. З новою хвилею плачу, його огортала все сильніша хвиля гніву та ненависті до батька й усіх тих, хто йому стільки років у вічі брехав.

— Усе добре, Зоре. Усе добре. Ми тепер разом. Усе добре.

— Чому ви приїхали? Для чого? Чому зараз, коли я вже майже вас забула?

— Я не знаю. Тиждень тому я підслухав батькову розмову. Він збирався їхати сюди і згадав про тебе. Тоді я вмовив його взяти мене з собою. Він не казав, чому сюди іде. Але...

— Що?

— Але забирати тебе додому він не збирався.

Богдан не хотів казати цих слів. Зору почало ще більше трясти від спроби не заплакати сильніше. Він мусив це сказати. Це правда. Тяжка, але все-таки правда. Деякий час вони так і сиділи на краю ліжка. Зора плакала, Богдан, обійнявши її, міркував. Раптом він встав і пішов до вітальні.

— Ти куди? — спитала Зора.

— Я збираюся щось зробити. Бодай щось.

— Богдане, стривай, не йди. Нам звеліли... Богдане ні!

Але він пішов. І Зора пішла за ним.

З вітальні вони чули розмову дорослих.

— Ви впевнені в тому, що вже пора?

— Боюся, іншого шансу може й не бути. Ми й так чекали. Тринадцять років чекали.

— І коли ви плануєте це зробити?

— За кілька тижнів.

— Тату?

Всі у вітальні Глянули на Богдана.

— Ти чого сюди прийшов? — стримуючи злість і страх, спитав Батько. — Я звелів не заважати нам. Як давно ти стоїш тут? Що ти чув, нахабо?

— Я нічого... Чесне слово, тату, я не...

— Та розслабтесь, хлопці, — втрутився Джура. Його заспокійлива посмішка, схоже, не зникала б, навіть якби була під прицілом гармати.

— Клянуся, — сказав Богдан, — я не підслуховував.

— Ми тобі віримо, Богдане. І я впевнений, була причина, по якій ти сюди прийшов. Що ти хотів спитати?

Богдан узяв себе в руки й мовив:

— Чому ви тут?

— Вибач, Богдане, — мовив Джура. — Я не зовсім...

— Чому ви тут? Чому Діана тут? Чому ми приїхали сюди? Чому ви тримаєте її деінде, тільки не там, де її місце?

— Її місце тут.

— Богдан, іди в кімнату, — мовив батько. — Я ще з тобою поговорю.

— Ні! Скажіть Чому. Вона розповіла мені. Їй не передали жодного нашого листа, нам забороняли її бачити, ви відвозите її все далі від дому. Чому? Чому?!

— Хто небудь, — заговорив Златан. — заберіть вже звідси хлопця.

— Я нікуди не піду!

— Тихіше, — сказав Джура. — тихіше. Все добре. Не чіпайте його.

— Клянуся Богом, — тихо мовив батько, — якщо ти зараз не вийдеш, я...

— І не думай погрожувати. — сказав Богдан.

— Як ти смієш мені огризатися!

— Я сказав годі. — знову втрутився Джура. — Перестаньте. Я розберуся. Богдане, слухай. Розумію, тобі тяжко. Чесно кажучи, я не знаю, чому ваші листи не доходили до Зори...

— Ви знову мені брешете.

— Не все так просто. Знаю, ти хочеш відповідей, але є речі, які тобі краще не знати. Якщо чесно... Гм-м. Я лише хочу сказати...

— Просто поверніть її додому, — благально мовив Богдан.

— Пробач, — сказав Джура. — Але не можемо. І краще вам відпустити її.

— Але чому?

— Бо вона... Бо вона має сім'ю.

— Яку ще сім'ю?

— Ми знаємо її батьків. Знаємо, де вони.

В цей момент у вітальню повільно зайшла Зора.

— Ми повернемо її додому. Це наш обов'язок. — на цих словах Джура закінчив і глянув дівчинці у вічі.

Богдан розгублено дивився то на батька, то на Джуру, то на Зору. Він не здав що ще сказати. Лише зронив кілька слів:

— Це... не правда.

— Чистісінька правда, — підтверджив Златан.

Батько лише стис губи й опустив очі.

— Зоре, — мовив Богдан тихо. — Невже ти віриш? Невже ти гадаєш, що вони відвезуть тебе до батьків, яких стільки років ніхто не бачив?

— Ми від'їжджаємо на наступному тижні. Батько чекатиме її у Маріуполі, біля Азовського моря. Тому ми й зібралися сьогодні. Аби вирішити, як вчинити. Добре, що ти зайшла, Зоре. Ми якраз хотіли, аби ти заглянула до нас. Бо останнє слово буде за тобою. Ми зробили все, що від нас вимагалося. Ми знайшли твоїх батьків і готові відвезти тебе до них. Але тобі вирішувати. Це твій шанс обрати дорогу.

Зора розгублено дивилася на всіх присутніх. Її рука мимовільно потягнулася до кишені, в якій лежала п'яти копійкова монета. Богдан хотів піймати її погляд, але даремно. Вона думала тільки про монету. “Право голосу? Вибір? Про що ви? Просто скажіть, що я маю робити, що казати”, — це все, що крутилося в її голові. Як же їй хотілося кинути жереб. І хоча водночас вона розуміла — це максимально безглуздий вчинок, її рука палала від бажання скинути відповідальність на монету. Бо куди легше визначитися, коли теорія імовірності вже дає тобі п'ятдесят відсотків рішення дилеми.

Богдан помітив, як Зора, дивлячись у вічі Джурі, ледь помітно киває йому і відходить від хлопця. В цей момент він зрозумів, до якого рішення вона схиляється, і, не контролюючи емоцій, пішов до виходу. За мить Зора оговталась і вийшла з квартири.

Вона наздогнала його вже на вулиці.

— Богдане! Стій!

Він спинився. Обернувся, відводячи очі, і мовив:

— Не варто було вибігати в одному лише платті. На дворі страшенно холодно.

— Куди ти йдеш?

— Не знаю. Я просто... Слухай, Зоре, я розумію — те, що ми щойно почули, зносить дах, але... не вірю я жодному їхньому слову. Просто не вірю. Це все капець як підозріло... Просто... Мені здається тобі добряче промили мізки, і... Вибач. Я не хотів цього казати. Але повір, просто повір, тобі краще поїхати з нами. Додому. Не уявляєш, як тебе хоче побачити мама. Як же вона...

— Не можу я туди повернутися, Богдане. Я там чужа. Завжди це відчувала. Інколи гадаю, що я взагалі лишня. Ніби... Ніби мені не варто було народжуватися. Майже чотирнадцять років живу лишньою, де б я не була. Це важко. Дуже важко, Богдане. Я хочу

нарешті знайти свій дім. І якщо він у Маріуполі, мені потрібно туди поїхати.

— Відмовишся від людей, які тебе люблять, ради тих, кого ніколи в житті не бачила?

— Я не зможу повернутися з вами. Не зможу.

Богдан на мить замислився, тоді мовив:

— То давай втечемо.

— Що?

— Я подбаю про тебе. Просто давай утечемо, Зараз.

— Куди?

— Не важливо. Подалі від усіх, хто нас знає. Я буду поряд. Я допоможу тобі знайти своє місце.

— Тобі лише шістнадцять, Богдане.

— Начхати. Я вже не малий. Зоре, погоджуйся.

Вона промовчала. В руці тримала свою монету й думками повернулася в той момент, коли одна жінка на вокзалі запропонувала їй схожий вибір. “Шанс потрібно хапати за чуба, бо ззаду він лише лисину має”.

— Зоре?

— Пробач, Богдане. Я гадала, буде легше. Гадала, що наступного разу впевнено оберу правильне рішення. Але... я боюся. Занадто довго я робила тільки те, що мені казали. Боюся, якщо піду з тобою, мені не вистачатиме... не вистачатиме указівок. Мені набагато легше жити, коли хтось вже знає, що мені робити і як робити.

— Ти хоч розумієш, яку нісенітницю зараз верзеш?

— Ні. Я нічого не розумію. І, здається, не хочу. Хочу лише рухатись далі, аби все по-скорішє закінчилося.

Богдан лише хитав головою. Ігноруючи половину її слів, він просто накинув на неї свою куртку, взяв за руку і повів за собою, з кожним кроком пришвидшуючи ходу. Але Зора різко

спинилася, сльози потекли по щокам, куртка звисала на одному плечі, доки не впала.

— Ні! — крикнула вона. — Ні! Ні!

— Зоре, перестань. Пішли зі мною.

— Ні! Прошу... перестань... ПЕРЕСТАНЬ! НІ!

Вона висмикнула свою руку і впала на коліна. Богдан присів біля неї, хотів обійняти, але Зора різко відштовхнула його.

— Ні! Йди! Йди геть, Богдане. Прошу... йди.

— Зоре, я не...

— ЙДИ ГЕТЬ!

Якусь мить він ще дивився на Зору, а потім просто піддався емоціям, встав і пішов. Він пішов, а вона лишилась.

— Треба було тікати, — мовила сестра Джури позаду дівчинки.

Зора обернулася, витерла сльози й розгублено глянула на жінку.

— Чому... Чому ви так кажете?

— Не знаю. Мабуть, я легковажно ставлюся до даного мною слова. Або мені просто тебе шкода.

— Про що ви?

Сестра Джури якийсь час вагалася у відповіді.

— Там, у Маріуполі, тебе чекає... Ти муситимеш... Ай, не бери в голову. Ходімо всередину, ато простудишся.

Зора встала з колін і пішла за сестрою. Так вона впустила свій останній шанс. Хтозна, чи привела б утеча до чогось хорошого, але той мізерний шанс на щастя хоча би був. А тепер...

Я попрошу всіх чутливих і вразливих читачів відклести цю історію, видалити з бібліотеки, закрити вкладку та піти по своїм справам. Те, що буде далі, може вам не сподобатись. Я сам, як читач, зміг повернутися до цієї історії лише через рік. Кінцівка вразила мене, лишивши після себе відразу та сумління. Я дуже хотів, аби все скінчилося не так. Але це був той випадок, коли

автор стає безпомічним глядачем. І все, що мені лишалося, — це записувати так, як усе й було.

Я попередив. Далі вибір за вами. Тож продовжимо.

Близько шостої години ранку Сестра Джури розбудила Зору і звеліла одягатись. Вони їхали до Азовського моря.

За тиждень до цього, коли Зора і Богдан пішли до іншої кімнати, у вітальні зав'язалася серйозна розмова. Батько Богдана і Златан сіли на диван, Джура присів на підвіконня, а сестра лишилася відсторонено стояти біля дверей.

— Як давно ви знайшли його? — Спитав батько Богдана.

— Майже рік тому, — відповів Джура.

— І ви впевнені, що саме він батько Зори?

— Так. Аналізи це підтвердили. Все збігається.

— Але як ви...

— Не важливо як. Головне те, що ми дістали потрібну інформацію. Наші люди постійно стежили за ним і його дружками. Ліпше скажи, якого чорта ти припер свого сина?

— Він мав право побачити Зору. Бодай ще один раз.

— Ти ж розумієш, що ми не просто так забрали її? Вона не повинна прив'язуватися до кого-небудь. Її не повинно бути шкода. В неї не має бути дому. Ця дівчинка існує тільки для однієї цілі — зустрітися з батьками. А ти береш і привозиш сюди Богдана. Якого хріна?

— Добре. Вибачте. Гаразд? — мовив батько Богдана. — Тільки поясніть мені вже нарешті, що ви надумали.

— Чотирнадцять років, — тихо мовив Златан. — Чотирнадцять.

— Так, — сказав Джура. — Чотирнадцять років тому наш брат Олександр згвалтував дівчинку, якій закортіло розважитися з однокласниками після дев'ятої. Чотирнадцять років тому цей виродок заплямував нашу родину і став вигнанцем. Майже чотирнадцять років тому ми знайшли ту дівчину, яку він

обезчистив. Вона була з немовлям. Була з доно́нькою цієї гниди, яку ми звали братом.

— І він досі не знає?

— Це трималося в таємниці. І поки ми ростили Зору, він згвалтував ще не одну дівчинку. Але не сам. Олександр завів собі двох дружків по інтересу. Разом вони і провертали свої витівки.

— А звідки ви про них дізналися?

— Я ж сказав. Ми слідкували. Нам вдалося знайти їх, коли ті якраз вийшли на полювання. Порядок дій у них чіткий: вибирають жертву, накачують наркотою, відвозять у свою барлогу і здійснюють свої збочені бажання. Починає частування Олександр, а потім підключаються до свята друзі.

— Як... Як ви?..

— Акуратність і спостереження.

— Тобто на ваших очах гвалтували дівчинку, а ви й оком не кліпнули?

— Нам потрібні були докази. Інакше нічого б не вийшло.

— Та ви божевільні!

Батько Богдана встав і почав нервово ходити зі сторони в сторону. Златан глибоко вдихнув повітря й мовив:

— Нам потрібно було змусити дружків затанцювати під нашу пісню. Погроза відеодоказами — це єдиний варіант.

— І ви дозволили зламати життя ще одній невинній дитині. Господи!

— Послухай. Так, ми вчинили недобре, — мовив Джура, — але нам довелося. Ми дали слово нашій матері. Ми клялися, що Олександр заплатить. І ми всього за крок до цілі. Врешті решт нас там не мусило бути. Вони б згвалтували ту дівчинку.

Батько Богдана спинився, глянув на свої руки, похитав головою й мовив:

— У вас уже є відео. Чому б вам не відправити ці докази в поліцію і не покінчти з усім цим? Ваш брат буде покараний, Зора пойде додому і на цьому все.

— Е ні, — мовив Златан. — Не все. Цього буде мало. І ти знаєш, Наш брат Барон не дозволить її забрати назад. Він не просто так наказав від неї здихатись. Вона нагадувала йому про той вечір, коли він міг не допустити всього цього. Він був з Олександром у той вечір. Мусив потягнути брата додому, але не став. І пішов сам. Назад вороття немає, друже. І скоро ця історія закінчиться.

— Але чому? Невже вам не шкода Зору?

— Вона з'явилася до нас, коли ми того не просили, — сказав Джура. — Сам Всешишній дав нам одне своє дитя для помсти. Він виділив для нас те, чого самому не шкода. То чому ми маємо жаліті?

— То чому тоді ви хочете дати Зорі вибір, якщо вже все вирішили наперед?

— Лише для вигляду. Ніби ми до неї добре. Нам не потрібні лишні проблеми з її перевезенням. А якщо все-таки не захоче до татка... Що ж, доведеться зробити це іншим шляхом.

У вітальню зайшов Богдан і на словах Джури вони й закінчили цю розмову. А далі, гадаю, ви вже здогадуєтесь, як усе було.

Перед кінцевою зупинкою в Маріуполі Сестра Джури дісталася термос з рюкзака, налила в чашку чай з нього і простягнула Зорі.

— Ось, випий.

— Я не хочу, дякую.

— Ти маєш випити. Тобі стане краще, обіцяю.

Зора взяла чашку та зробила ковток.

— Воно гірке.

— Пий, — сказала Сестра.

І Зора випила все.

Біля вокзалу їх чекали Джура і Златан. Сонце на той момент уже давно сковалося за горизонт Азовського моря. Разом вони пішли до місця зустрічі з двома друзями Олександра. Це були добре вдягнені чоловіки з посмішками на обличчях. Але цього разу усмішки їм довелося натягнути від страху. В той час як вони оцінювали поглядами Зору, дівчинці стало зле. Все навколо попливло, а тіло ледве слухалося.

— Де мої батьки? — спитала вона.

— Ми тебе відведемо, — сказав один із них. Він ішов дужче посміхнувся Зорі, а тоді мовив до Джури:

— Де відео?

— Звісно ж не тут.

— Спочатку віддайте нам відео.

— Е ні. Чекайте. Спочатку зробіть діло. Моя сестра піде з вами. Надіюся, ми всі зробимо те, що від нас вимагається. Так?

— Так.

— Добре. Бережіть себе, хлопці, — Джура посміхнувся. Тоді присів біля Зори. — Бувай, зіронько. Був радий знайомству.

Зора і сестра пішли слідом за чоловіками. Ті привели їх до самотнього будинку біля узбережжя. Дівчинка майже нічого не розуміла й ледве трималася на ногах. Раптом вона відчула, як Сестра Джури кладе їй щось у кишеньку. Жінка нахилилася до дівчинки й тихо мовила на вухо:

— Нехай це буде поряд із тобою. Це те, ради чого ти жила. Але він має відкрити його вже після всього. Почула? Важливо, щоби він прочитав лист у кінці. Прощавай, Зоре. I... пробач. Будь ласка, пробач.

Розділ 5

Привіт, тату

Ворохта. Чотирнадцять років тому.

- Ей, здоров, Бароне. — гукнув Олександр свого брата.
- Я ж просив, мене так не називати.
- Але ж ти хочеш стати колись бароном. От я і буду називати тебе бароном.

Два брати сиділи в барі, пили, розмовляли та сміялися. Нічого незвичайного той вечір у собі не приховував. Усі були веселі, п'яні та щасливі.

- Гляди скільки навколо дівчаток, брате, — мовив Олександр.
- Я одружений.
- І в цьому твоя біда.
- Ти не поважаєш наші традиції?
- Чхати я хотів на ті традиції. Я вільна людина. Що хочу те й роблю, — Олександр перехилив ще одну чарку коньяку. — Живемо один раз, трясця йому.
- Не налягай так на випивку. Чуеш?
- А то що, бароне? Проженеш із табору? Не... Не діждешся, ясно? Я сам собі хазяїн. Оп-Оп! Гляди яка краля зайшла з подружками. Я її хочу, брате. А ти хочеш? Е-е ні, тобі не можна. Ти — гик — жонатий.
- Йі на вигляд шістнадцять. Не дурій. Пішли додому.

Брат встав, трішкиdezорієнтувався від удареного в голову пива, узяв Олександра під руку і спробував підняти його. Та той висмикнув руку.

- Не чіпай мене!
- Гаразд. Як хочеш. Тоді вставай сам.
- Я лишуся.
- А я кажу пішли додому.
- Тобі треба, ти і йди. Тебе там жінка вже шукає.

- Як знаєш. Я пішов. Обіцяй, що не наламаєш дров.
- Яка тобі різниця, що я ламатиму, а що ні? Бувай, Бароне. Передавай дружині від мене привіт.

Зора зайдла в дім. Чоловіки відвели її в кімнату і звеліли поочекати, доки не прийде її батько. Дівчинка незграбно присіла на краєчку ліжка. Їй стало цікаво, що сестра поклала їй у кишеню, і коли лишилася сама, дісталася звідти конверт.

Він має відкрити його вже після всього.

Акуратно дістала з нього папірець і розгорнула. То був лист. Лист, адресований чоловіку на ім'я Олександр. В очах усе двоїлося, але вона змогла розібрати написане.

Дорогий Олександре!

Цей невеличкий подарунок ми підготували особисто для тебе. Перед тим, як відкрив цей лист, ми надімося, ти добряче розважився. Та почнемо спочатку. З тієї ночі, коли ти лишився сам у барі.

- Ей, кицю, — заговорив Олександр до дівчини, коли та йшла до вбиральні. — Що ти тут сумуєш одна така самотня?
- Будь ласка, не чіпайте мене, — насторожено відповіла дівчина.
- Ти така гарна. Чорноброда. Не хочеш трохи розважитись?
- Я прошу, відчепіться.
- Не говори так зі мною, кицю. Ато татко може образитись.
- Дівчина розвернулася і швидко пішла до виходу.
- Стривай, — крикнув Олександр. — Ти просто так не втечеш. Куди побігла? Зачекай.

Ти біг За невинною неповнолітньою дівчинкою. Вона тікала. Тікала від тебе. Але її помилкою було зайти в ліс. Її найжахливіша помилка у житті. І ти цим скористався.

— Йди до татка, зайчику, — хитаючись зі сторони в сторону, казав Олександр. — ну-бо, втіш старого.

Ти наздогнав її. Наздогнав і обезчистив найгіршим чином. Та навіть не це найстрашніше. Жахливо те, що тобі це сподобалося. Ти відчув азарт. Тобі захотілося ще. Ти шукав нових жертв і отримував бажане.

А тепер до найголовнішого. Та дівчинка Вижила, хоч і ненадовго. Через дев'ять місяців її тіло знайшли в лісі, біля ромського табору. А за кілька годин до того цигани знайшли маленьку новонароджену дитину. Ця дівчинка підросла (якраз до віку, який тебе вабить, смердючий ти педофіл) і прийшла сьогодні до тебе. Рідна кровинка повернулася, аби сказати “Привіт, тато”. Не переймайся щодо тесту ДНК. Ми все зробили в найкращому вигляді без твоєї відомості. Цей додаток лежить у конверті.

Нехай ті відчуття, коли ти всаджував своїй донечці, лишаться у твоїх збочених спогадах, тварюко.

Це все не тільки заради тих нещасних дітей. Це також ради справедливості. І начхати, що про це думають інші.

— Ні, - сказала Зора. - Ні, ні, ні, — по її щокам потекли сльози.

Вона спробувала піднятися. Вийшло це лише з третьої спроби. Обережно і дуже повільно вона підходила до дверей.

— Ще трішки. Благаю, ще трішки. Будь ласка.

Вона дібралася до дверей. Спробувала повернути ручку, але хтось зробив це раніше.

— Ось ти де, кицю, — замурчав тембром здоровенний чоловік.
— Ні. Будь ласочка, не треба. Я... Ви мій...

На цих словах усе скінчилося. В очах потемніло. Тіло похилилося вперед. Зора знепритомніла.

— Тихенько, — мовив Олександр. — Ш-ш-ш.

Він Поклав її на ліжко, не звертаючи увагу на листа, що лежав на підлозі, і зробив із Зорею все, що хотів.

Вона прокинулася на ліжку сама, повністю оголена. Наркотики нарешті звільнили її тіло від тяжких кайданів, але тепер відчувала страшні болі в голові, череві й тазі. Зора розплакалася. Тремтячими, вкритими синцями руками вона накинула на себе ковдру. На підлозі листа вже не було. Її страшенно нудило. Бажання проблюватися і змити з себе засохлий бруд було сильніше за вияснення, що з нею сталося. Прочинивши дверцята ванної кімнати, вона різко відстрибнула назад, закричавши від шоку та істерики. Там, у вбиральні, був Олександр. Вірніше його тіло. Він звисав, підвішений на трубці для душової шторини.

Під ним лежав зім'ятий лист.

У будинку більше нікого не було. Приятелі Олександра зробили те, що від них вимагалось і щезли. Дівчинка була сама. Лише порожній дім і мертвє тіло.

Трохи опанувавши себе, Зора вийшла з будинку в одній лише ковдрі. А поки йшла до берегу, сонце поволі сходило.

Вона присіла на пісок, вкритий маленькими мушлями та побитим склом. Дивилася на горизонт, що відділяв небо від моря, слухала спів чайок, який доносив їй сильний березневий вітер. Здається, навіть почула десь у далині крик волелюбного орла. Спостерігаючи, як хвилі б'ються об берег, збиваються в пінку, дівчинка намагалася не думати ні про що. Тоді опустила голову, провела рукою по купі мушель і порізалася шматком скла. Він

був такий гарний. Він так манив. Він так приємно переливався на сонці.

Це кінець. Вже нічого не зміниш. Вже не втечеш, бо немає від кого тікати. Не полюбиш, бо нікому не потрібен. І більше не повіриш, бо правди нема.

Зора взяла в руку цей шматочок скла, розглянула його з різних сторін, підвезла до зап'ястка і одним акуратним рухом провела по шкірі. Із зап'ястка почала йти густа кров і стікати по долоні на пісок.

Вона не винна, що так сталося. В усьому цьому нема її провини. Їй просто не пощастило. Їй просто випав орел.